

”Körkort öppnar för jobb och ett annat liv”

– En enkätundersökning som visar på de möjligheter och utmaningar som personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar upplever som bilförare.

2014-05-06

Denna rapport är ett led i Attentionens arbete för att uppmärksamma och förbättra situationen för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Fokus ligger på vilket stöd våra medlemsgrupper efterfrågar när det gäller stöd i trafikundervisningen.

Rapporten redogör för en enkätundersökning genomförd mars och april 2014.

RIKSFÖRBUNDET
Attention

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehåll

FAKTARUTA	2
RESULTATET I KORTHET	3
BAKGRUND.....	3
RESULTAT AV ENKÄTEN	4
Övningskörning, teoriprov och uppkörning	4
Anpassningar	6
Förslag till förbättringar av körskolornas trafikundervisning.....	7

FAKTARUTA

Denna rapport har tagits fram inom projektet **Körkortskoll - Trygg och säker i trafiken** där Attention arbetar för att öka medvetenheten om trafiksäkerhet hos unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar NPF (t.ex. ADHD, Aspergers syndrom, Dyslexi och Tourettes syndrom språkstörning med flera).

Målet är också att ge trafiklärare ökade kunskaper om pedagogiska verktyg och metoder när man undervisar personer med NPF. Parallellt arbetar Körkortskoll löpande med att generellt öka kunskapen hos förbundets medlemmar om vad som gäller när det kommer till körkort, NPF och trafiksäkerhet. Under hösten kommer vi att presentera de material som projektet tagit fram och i november 2014 bjuder vi in trafiklärare till en konferens.

Projektets idé är att vi kan lära oss och utvecklas tillsammans.

Vill du veta mer? Hör av dig till projektets informatör Cecilia Brusewitz. E-post: cecilia.brusewitz@attention-riks.se Telefon: 08-120 488 11.

RESULTATET I KORTHET

Riksförbundet Attention genomförde i mars och april 2014 en enkätundersökning om hur medlemmarna uppfattar sig som bilförare och vilket behovet av stöd i samband med trafikundervisningen som de efterfrågar. Syftet med enkäten var att ge Attention kunskap om vilka krav vi ska ställa på samhällets stöd.

Enkäten vände sig till medlemmar med körkort och sådana som håller på att ta det nu.

Enkäten besvarades av drygt 600 personer. Merparten, 75 % av de som svarade hade ADHD-diagnos. Näst vanligast, 38 % var Aspergers syndrom eller annan autism-diagnos 38 %. Av dem som svarade på enkäten hade 62 % körkort medan 18 % håller på att skaffa det. 16 % saknade körkort och 4 % uppgav att de inte fått körkortstillstånd.

Över hälften (57 %) av de svarande har haft körkort mer än 10 år. 18 % har haft körkort mellan 6 och 10 år, 15 % i 1-5 år och 10 % mindre än 1 år.

32 % uppger att de kör bil varje dag, 21 % några gånger i veckan, 9 % några gånger, medan 28 % kör mer sällan. 9 % har ännu inte körkort. 89 % kör som privatperson, 8 % kör bil i jobbet och 3 % är yrkesförare

Det som är mest slående i enkäten är:

- Hur mycket körkortet betyder för individen
- Att drivkraften att ta körkort är så stark så att man är beredd att lägga ner väldigt mycket tid och pengar på det
- Hur många som klarar trafikundervisningen utan någon anpassning
- Att ganska många kör bil i tjänsten eller är yrkeschaufförer
- Att läkarintygen fortsätter att vålla vissa problem och kostar pengar
- Att majoriteten drar sig för att berätta för läraren om sin funktionsnedsättning

– Undersökningen visar att körkortet är en viktig frihetssymbol och att många blir bra förare, säger Attentionens ordförande Anki Sandberg. De anpassningar som efterfrågas är oftast ganska små, såsom möjligheten att dela upp teoriprovet, få en mer lättläst bok eller tydligare instruktioner.

Undersökningen finns att ladda ner på www.attention-riks.se. Publicera gärna rapporten, men kom ihåg att uppge källan.

BAKGRUND

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egen diagnos, deras anhöriga och personal som möter våra grupper inom exempelvis skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och andra instanser. Attention har 13 500 medlemmar i 58 lokala föreningar. Bland våra medlemmar finns personer med adhd, Aspergers syndrom, Tourettes syndrom och tvångssyndrom (OCD), språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna.

NPF innebär svårigheter som beror på hur hjärnan fungerar. Orsaken är biologisk och har ingenting med uppfostran eller intelligens att göra. Funktionsnedsättningen syns inte utanpå, men påverkar personens beteende. Det är vanligt att personer med NPF har svårt med reglering av uppmärksamhet, impuls kontroll och aktivitetsnivå, samspelet med andra människor samt inlärning och minne. Arten och graden av svårigheter varierar. När de blir så stora att de

väsentligt påverkar individens utveckling och möjligheter att fungera i samhället uppnår man gränser för en diagnos.

De svårigheter vi beskriver påverkar individen och dennes familj på ett genomgripande sätt. Många har svårt att nå målen i skolan, vilket i sin tur påverkar möjligheten att få ett bra jobb och en stabil ekonomi. Även anhöriga lever ofta under stor press och samhällets stöd till våra grupper släpar efter. Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar innebär ofta svårigheter med minne, automatisering, att skapa rutiner och organisera samt att få överblick och påbörja respektive avsluta uppgifter och projekt.

RESULTAT AV ENKÄTEN

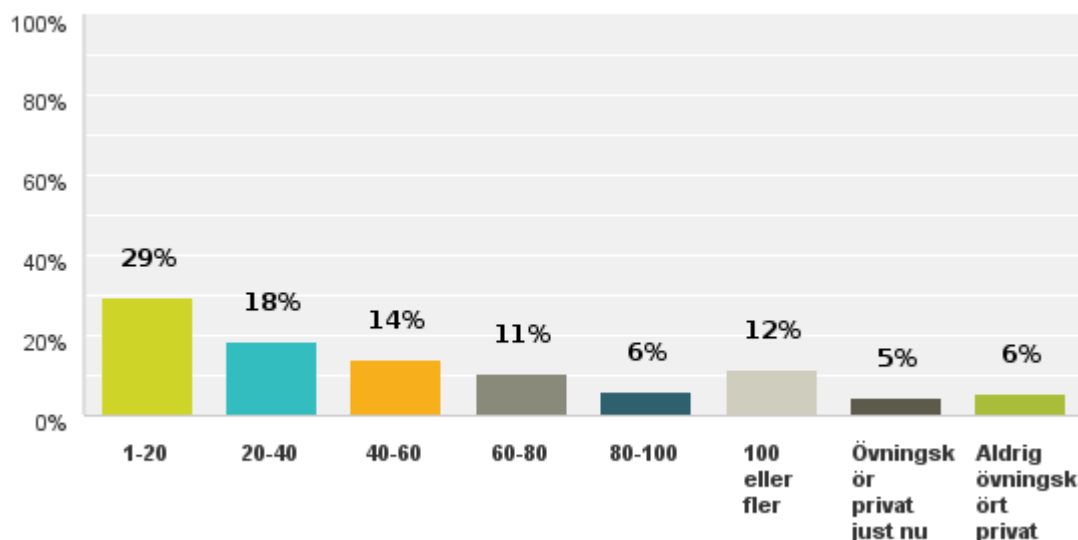
För att se hur våra medlemmar upplever sig som förare och vilket stöd de efterfrågar när det gäller stöd i trafikundervisningen genomförde Attention i mars och april 2014 en webbenkät. Nedan följer ett sammandrag av resultatet.

Övningskörning, teoriprov och uppkörning

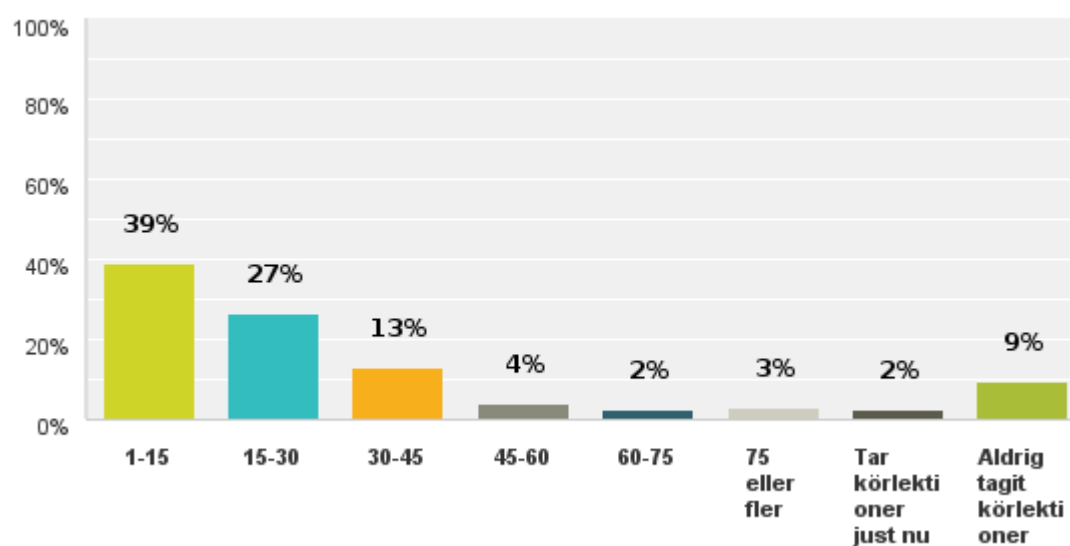
Förutom de bakgrundsfakta som vi redovisade på sidan tre så ställde vi fyra frågor som avser hur mycket man övningskör privat respektive i körskola samt hur många gånger man genomfört teoriprovet och uppkörningen, se tabeller nedan.

Säkra siffror på hur det ser ut för den genomsnittlige föraren är svåra att få fram, varför svaren är svåra för oss att jämföra med personer utan en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. I de fall som proven hade gjorts om 3 eller fler gånger så misstänker vi att ett av skälen är just bristen på anpassning av undervisningen. I frisvaren beskriver många också just hur mycket tid de lagt ner såväl på teoriundervisning som på träningen att bli en bra förare.

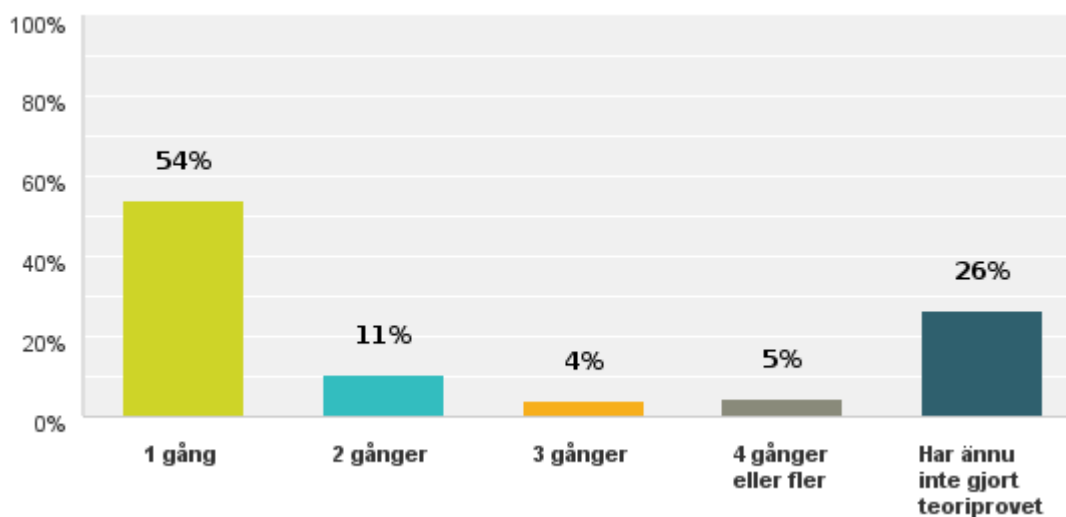
Figur 1: Hur många timmar uppskattar du att du övningskörde privat?

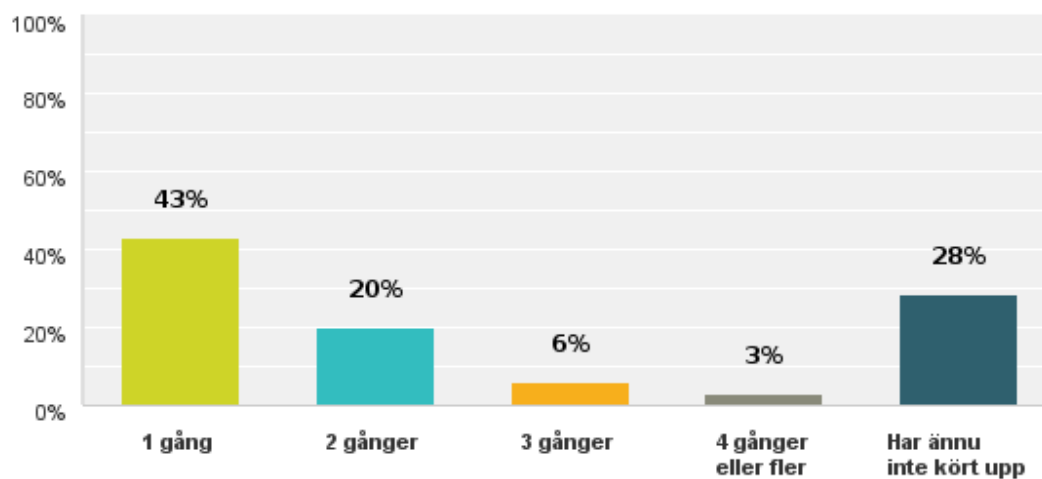
Figur 2 Hur många körlektioner tog du i en trafikskola?

Figur 3: Hur många gånger genomförde du teoriprovet?

Figur 4: Hur många gånger körde du upp innan du klarade det provet?

Anpassningar

Många, hela 75 % av de svarande, berättade inte för körskolläraren att de har en funktionsnedsättning, se exempel på kommentarer:

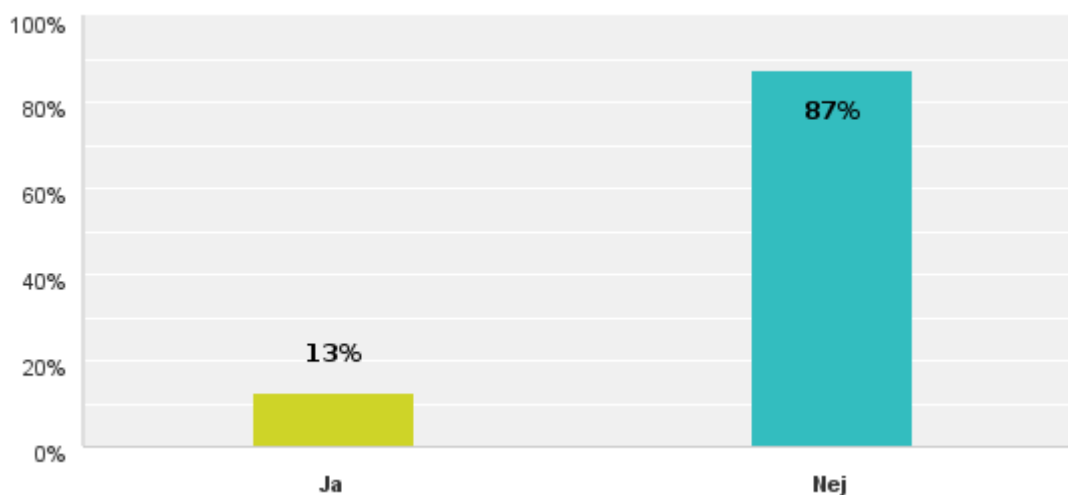
"Vill inte gärna berätta för någon utomstående om min diagnos. De kan ha förutfattade meningar om mitt funktionshinder."

"Kände inte att det var nödvändigt att dela med mig av det, vilket jag känner i nästan alla sammanhang. Ingenting jag skyltar med direkt. (ADD)"

"Ja men han förstod inte vad det innebar. Fick då byta till en som hade kunskap och som förstod mig direkt."

"Måste lämna specialintyg på min hälsa varje år till transportstyrelsen för att inte bli av med körkortet p.g.a. diagnoser! Har ett fläckfritt och välordnat liv förövrigt inget missbruk. Intyget kostar 500 kr varje gång!"

Figur 5: Gjordes det anpassningar som underlättade för dig att ta till dig den teoretiska undervisningen?

Anpassningar vid den teoretiska undervisningen är ovanliga. Endast 13 % uppger att det gjorts. Exempel på anpassningar som anges är:

"Lättlästa frågor, böcker och utbildningar."

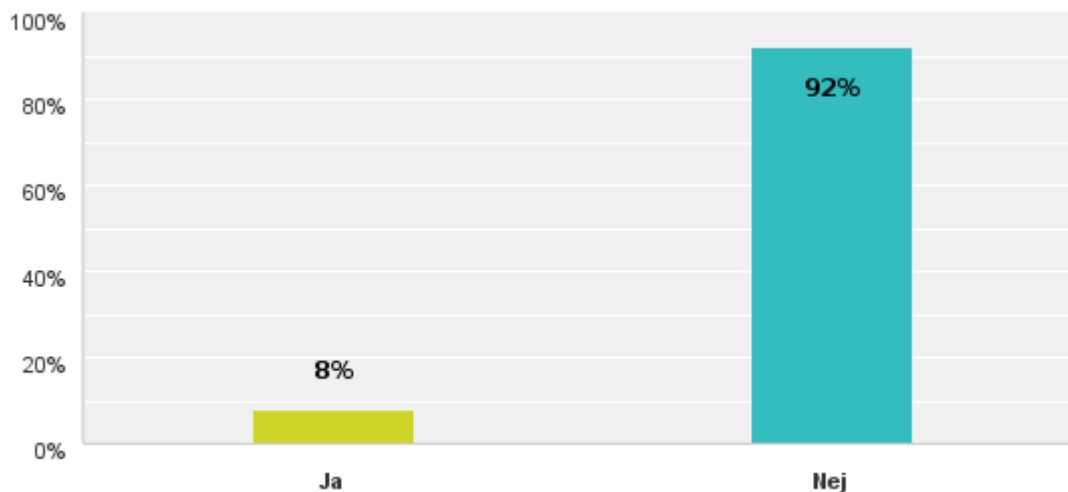
"Muntligt teoriprov och förlängd provtid."

"Jag fick teoriboken på ljudbok på min första körskola, vilket har underlättat enormt för studierna. Fick även upplysningar om anpassade teoriprov m.m."

"Jag kände inte till rätten att få viss anpassning och fick lägga ner otroligt mycket tid just på körkortsteorin."

"Efter att ha försökt läsa den vanliga körkortsboken i 2 år har jag nu fått veta att det finns en mer lättläst bok så jag har fått köpa till den i efterhand."

Figur 6: Gjordes det anpassningar som underlättade för dig att ta till dig det praktiska i form av körlektionerna?

Kommentarer:

"Jag bad själv om att få instruktioner innan då jag inte behövde stressa upp mig."

"Jag körde 30 % av mina körlektioner med en inspektör i stället för att göra en uppkörning."

"Jag hade alltid en förälder med och fick extra utförligt förklarat vad som förväntades av mig."

"Fick bara ta fler körlektioner."

"Svårt att anpassa det praktiska, vet inte vad man skulle kunna få för stöd i det. Har inte fått något iallafall, mer än rekommendationer att ta automatkörkort."

"Gjorde egna anpassningar genom att välja intensivkurs på annan ort där jag bodde på körskolan och kunde träna teorin på dator när jag ville, inte behövde dela min uppmärksamhet med något annat och körde intensivt körlektioner varje dag."

"Jag efterfrågade möjlighet att få göra halkbanan individuellt, inte tvunget i grupp. Fick svaret att vi i så fall fick boka alla 8 platser (å 1500 kr styck)..!"

Förslag till förbättringar av körskolornas trafikundervisning

Enkäten avslutades med en öppen fråga hur våra medlemmar skulle önska att körskolornas trafikundervisning förbättrades. Vi fick in drygt 160 förslag och redovisar nedan de frågor/teman som var återkommande.

1. Ökad kompetens när det gäller NPF-diagnoser. De flesta medlemmar söker sig till en vanlig trafikskola och alla trafiklärare behöver en viss grundläggande kunskap för att kunna ge rätt bemötande.
2. Betona vikten av ett bra och pedagogiskt arbetssätt där det skapas tillit mellan elev och lärare. Lärarna bör kunna anpassa undervisningen och förstå att man kan visa sina kunskaper på olika sätt.

3. Tydligare information från skolorna om vilken hjälp och vilka anpassningsmöjligheter som finns att få.
4. Tydliga scheman när saker ska ske och påminnelser så att man inte missar tiden.
5. Det borde finnas fler anpassade körskolor runt om i landet där undervisningen är anpassat efter olika diagnoser.
6. Subventionerade priser för den specialundervisning som finns på trafikskolorna för NPF. Idag är dessa lektioner dubbelt så dyra som för de vanliga lektionerna.
7. Bättre information om vilka intyg som krävs och var man hittar läkare som har rätt kompetens att skriva intyg, som skolorna kan hänvisa till.
8. Neutralisera uppkörningssituationen för den som har svårt med nya kontakter genom att gå igenom vad som ska hända och vem som kommer att vara inspektör.